



## Şuf`ə haqqı

### Şuf`ə haqqı[1]

**Sual 1633:** Əgər vəqfi şey iki şəxsə aid olarsa və vəqfi malın satışı icazəli olduğu təqdirdə bu şəxslərdən biri öz payını üçüncü bir şəxsə satarsa, bu halda şuf`ə haqqı yaranır mı? Həmçinin əgər iki şəxs bir mülkü və ya vəqfi bir şeyi icarəyə götürərsə, sonra onlardan biri öz haqqını sülh və ya icarə vasitəsilə üçüncü şəxsə verərsə, icarəyə verilən şey barəsində şuf`ə haqqı yaranır mı?

**Cavab:** Şuf`ə haqqı yalnız o halda yaranır ki, iki şəxs bir şeyin şərīkli sahibidir və şərīklərdən biri öz haqqını üçüncü bir şəxsə satır. Buna görə də, iki şəxsə aid olan vəqfi bir şeyə gəlincə, onun satışı icazəli olduğu təqdirdə əgər şərīklərdən biri öz payını başqa bir şəxsə satarsa, şuf`ə haqqı yaranmır. Həmçinin iki şəxsin icarəyə götürdüyü bir şeyə gəlincə, əgər bu şəxslərdən biri öz haqqını başqa bir şəxsə verərsə, şuf`ə haqqı yaranmır.

**Sual 1634:** “Şuf`ə haqqı” barəsində fiqh kitablarında və Mülki Məcəllədə verilən açıqlamalardan aydın olur ki, iki şərīkdən biri öz payını üçüncü bir şəxsə satdıqda digər şərīk üçün şuf`ə haqqı yaranır. Bu əsasla, əgər iki şərīkdən biri alıcıını digər şərīkin payını almağa təşviq edərsə, yaxud digər şərīkin payını aldığı təqdirdə öz şuf`ə haqqından istifadə etməyəcəyini açıq şəkildə söyləyərsə, bu əməl şuf`ə haqqının aradan qalxması hesab olunurmu?

**Cavab:** İki şərīkdən birinin alıcıını digər şərīkin payını almağa sadəcə təşviq etməsi, onun şuf`ə haqqı ilə ziddiyət təşkil etmir. Hətta əgər o, alıcıya vəd etsə ki, alıcı ilə digər şərīk arasında sövdələşmə baş tutduğu təqdirdə o öz şuf`ə haqqından istifadə etməyəcəkdir, bu da, sövdələşmə baş tutduqdan sonra onun şuf`ə haqqının aradan qalxmasına səbəb olmayıcaqdır.

**Sual 1635:** İki şərīkdən biri öz payını satmamışdan qabaq digər şərīkin şuf`ə haqqının aradan qalxması düzgündürmü, yoxsa yox? Çünkü hələ digər şərīk üçün şuf`ə haqqı yaranmamışdır.

**Cavab:** İki şərīkdən biri öz payını üçüncü bir şəxsə satmaq nəticəsində digər şərīk üçün şuf`ə haqqı yaranmamışdan qabaq şuf`ə haqqının aradan qalxması düzgün deyildir. Amma iki şərīkdən biri “lazım əqd” əsnasında öhdəsinə götürə bilər ki, digər şərīk öz payını başqa bir şəxsə satdığı təqdirdə öz şuf`ə haqqından istifadə etməyəcəkdir.

**Sual 1636:** İkimərtəbəli bir ev iki qardaşın şərīkli mülküdür. Bir şəxs bu evin bir mərtəbəsini icarəyə götürmüştür. Bu qardaşların isə bu şəxsə borcu vardır. Bu şəxs verdiyi borcu təkidlə tələb etsə də, qardaşlar iki ildir onun borcunu verməkdən boyun qaçırırlar, belə ki, şəri baxımdan bu şəxs üçün “təqas haqqı”nın<sup>[2]</sup> yaranmasına gətirib çıxarılmışdır. Evin qiyməti isə onun verdiyi borcun məbləğindən çoxdur. Əgər o, verdiyi borc məbləğində bu evə “təqas” ünvanında sahiblənərsə və bu evdə o qardaşlarla şərīk olarsa, evin qalan hissəsində onun şuf`ə haqqı vardırı, yoxsa yox?

**Cavab:** Sualda qeyd edilənləri nəzərə alaraq, burada şuf`ə haqqı yaranmır. Çünkü şuf`ə haqqı o şərīk üçün yaranır ki, onun şərīki öz payını üçüncü şəxsə satmışdır və şərīklik sövdələşmə baş tutmamışdan qabaq mövcud imiş. Şuf`ə haqqı iki şərīkdən birinin payını almaq, yaxud “təqas haqqı” nəticəsində o paya sabiblənmək vasitəsilə başqası ilə şərīk olan

Şəxs üçün yaranmır. Bundan əlavə, iki şərikdən biri öz payını satdıqda şuf<sup>ə</sup> haqqı o halda yaranır ki, həmin mülk yalnız iki şəxsin şərīklə mülkü olsun, iki dən artıq deyil.

**Sual 1637:** Bir mülk iki şəxs arasında şərīklidir və onlardan hər biri mülkün yarısının sahibidir. Mülkün rəsmi sənədi də onların hər ikisinin adınadır. Özlərinin dəst-xətti ilə yazdıqları bölgüyə aid adı sənəddə sözügedən mülk onlar arasında müəyyən sərhədlərlə iki hissəyə bölünmüştür. Bölgü aparıldıqdan sonra əgər iki şərikdən biri öz payını üçüncü bir şəxsə satarsa, mülkün rəsmi sənədi onların hər ikisinin adına olduğuna görə digər şərīk üçün şuf<sup>ə</sup> haqqının yaranmasına səbəb olmur.

[1] Şuf<sup>ə</sup> haqqı - iki şərikdən biri şərīklə malдан öz payını digər şərīkin razılığı olmadan üçüncü bir şəxsə satdığı təqdirdə, digər şərīk üçün müamiləni pozmaq haqqının yaranmasına deyilir.

[2] Təqas haqqı – başqasının haqqını mənimşəyən və onu verməkdən boyun qaçran bir şəxsin malından və ya pulundan bu haqqın götürülməsinə deyilir.